

Jonathan Coe

Domnul Wilder
și cu mine

Traducere din limba engleză
de Radu Paraschivescu

POLIROM
2022

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Dan Croitoru.

Jonathan Coe, *Mr Wilder and Me*

Copyright © Jonathan Coe, 2020
All rights reserved

© 2022 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: © Lalnspiratriz/Depositphotos.com;
© Adif Septian Triantomy/Dreamstime.com (colaj)

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700505
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

COE, JONATHAN

Domnul Wilder și cu mine / Jonathan Coe; trad. din lb. engleză de
Radu Paraschivescu. – Iași: Polirom, 2022

ISBN: 978-973-46-8981-1

I. Paraschivescu, Radu (trad.)

821.111

Printed in ROMANIA

Cuprins

Londra.....	7
Los Angeles.....	23
Grecia	64
München.....	118
Paris.....	195
Londra.....	243
<i>Mulțumiri și surse</i>	257

— Muzica de film nu ți se pare serioasă?

— Păi, cum să nu... Normal că e, am murmurat sau îngăimat sau ambele.

— Când am ajuns la Paris în 1934, a spus dr. Rózsa, am ajuns să-l cunosc pe compozitorul elvețian Arthur Honegger. Nu știu dacă sunteți familiarizată cu operele lui.

— Chiar sunt, am răspuns.

Și așa era, fiindcă de fapt ascultasem câteva piese de Honegger, incluse pe discurile pe care le luase mama cu ea de la Londra.

A părut plăcut surprins.

— Serios? Puțini mai ascultă muzica asta în prezent. Era deja o celebritate când l-am cunoscut. Într-o seară eram cu el la masă și l-am întrebat cum își ducea existența de compozitor „serios“, cum i-ai spune dumneata. Mi-a răspuns că se întreținea compunând muzică de film. Am fost uimit! Am crezut că se referea la piese fox-trot și two-step de genul celor pe care le auzi interpretate de formația unui restaurant de mâna a doua. A doua zi m-am dus la cinematograful să văd *Les Misérables* regizat de Raymond Bernard și am ascultat cu gura căscată muzica lui Honegger. Era muzică de cea mai bună calitate. O revelație pentru mine. Mi-am dat seama că nu era nici o rușine să compui muzică de film. Sigur, asta nu înseamnă că nu trebuie să faci compromisuri. La Hollywood te trezești frecvent că lucrezi pentru imbecili. Sunt riscurile meseriei.

— Dar domnul Wilder nu e imbecil.

— Bineînțeles că nu. Îl privesc cu mare respect și afecțiune. De-aia sunt aici în seara asta. De-aia am acceptat să lucrez la filmul ăsta, deși nu sunt convins – s-a uitat în jur când a spus-o – că o să fie unul dintre marile lui succese. Nu, mă gândeam la alți regizori. Realizatori de filme cu un statut

remarcabil, ale căror însușiri personale nu se ridică uneori la nivelul reputației.

— Am înțeles.

— Domnul Hitchcock, de exemplu.

— Alfred Hitchcock?

De el auzisem până și eu.

— Sigur. Mai sunt și alți domni Hitchcock? În 1945 am compus muzica pentru filmul lui, *Fascinație*. Întâmplător, e un film mediocru...

— Ei bine, am spus, inspirându-mă ca de obicei din aprecierile lui Halliwell, „vedetele strălucesc magic, dar s-ar fi putut lucra ceva mai mult la intrigă“.

— Într-adevăr, a spus dr. Rózsa.

M-a privit atent, cu o ușoară încruntătură, iar apoi a continuat:

— Cu toate acestea, am compus o muzică excelentă. Trebuie întotdeauna să dai ce ai mai bun. Pentru muzica aia am luat primul Oscar. Și știi ceva? Domnul Hitchcock n-a suflat o vorbă. Nu tu bilet de mulțumire, nu tu scrisoare de felicitare, nici un cuvânt. N-am mai lucrat deloc împreună după asta.

— Ce nașpa, am spus.

El a băut un pic de apă înainte să repete:

— Nașpa?

— Adică nasol de tot. Ca atunci când mi-am predat una dintre lucrările importante cu două zile mai devreme la sfârșit de semestru, iar profesorul nu mi-a spus măcar un „bravo“ sau ceva acolo și mi-a dat doar un 6.

— Da, și asta e... „nașpa“, a recunoscut el, părând ceva mai prietenos ca înainte.

M-a privit cu și mai mare atenție pe deasupra ochelarilor.

— Domnul Diamond mi-a zis că și dumneata compui. Un muzician de certă valoare, așa m-a asigurat.

— Doar a fost amabil, am spus, uitându-mă spre Iz rușinoasă și nespus de mândră.

— Presupun c-ai studiat la Conservatorul din Atena? a întrebat dr. Rózsa.

Am clătinat din cap.

— Nu, sunt autodidactă. Nu compun cu adevărat, doar... improvizez lucruri și le înregistrez.

A scos un oftat.

— Da, asta e moda acum. Nu mai există muzicieni veritabili. Doar amatori entuziaști, total lipsiți de pregătire de specialitate, convinși că n-au nevoie decât de geniu spontan pentru succes. Pentru asta trebuie să-i mulțumim „rock and rollului“.

A rostit aceste trei cuvinte de parcă tocmai ar fi găsit un fir de păr în supă și ar fi fost obligat să-l culeagă cu degetele. După care, cu un „Scuză-mă!“ politicoș, s-a întors să-i spună ceva lui Billy.

Cât timp dr. Rózsa a stat cu spatele la mine, m-am gândit la ce spusese adineauri. Sincer, pentru cineva care avusese parte de o carieră atât de distinsă și primise atât de multe premii și elogii, părea cam meschin să vorbească și astăzi despre momentul când Alfred Hitchcock se purtase necurtenitor cu el cu peste treizeci de ani în urmă. Dar începeam să observ că mulți oameni implicați în industria filmului, cu toată puterea, privilegiile și strălucirea pe care le aducea această industrie în viețile lor, se urzicau ușor și se plâneau repede când lucrurile nu mergeau chiar cum voiau ei. Până și Iz era susceptibil. Până și el păstra o atitudine de țăfnoșenie în surdină față de hotelurile unde era cazat, aranjamentele de transport organizate pentru el, restaurantele unde era dus. De fapt, singura persoană care nu părea să facă așa ceva era chiar Billy. Cred cu sinceritate că singurul lucru care conta pentru el era să facă filme. Nimic din toate celelalte – condițiile în care le făcea,

confortul (sau lipsa lui) din spațiile de cazare, micile mojicii ale șoferilor, chelnerilor sau băieților de serviciu – nu avea vreun impact asupra lui. Se ridica deasupra tuturor, păstrându-și buna dispoziție în fața oricărei mici adversități. Pe de altă parte, presupun că după ce viața ți-a servit cea mai mare nenorocire cu putință, nu mai pare atât de important faptul că ouăle de la micul dejun n-au fost pregătite chiar cum îți doreai.

Asta nu înseamnă că nu putea să fie grosolan sau agresiv când voia. Așa cum s-a întâmplat, de exemplu, când fiecare mesean a comandat de mâncare la cina din seara aceea. În sfârșit, nu mă mai simțeam atât de nelalocul meu, fiindcă majoritatea invitaților păreau să știe la fel de puține lucruri despre bucătăria bavareză cum știam și eu, și l-am imitat cu toții pe Billy, care a cerut *Schweinshaxe* și *Leberknödel* și i-a dat chelnerului instrucțiuni foarte precise despre cum să fie preparate. „La fel și pentru mine“, a spus domnul Diamond, domnul Holden a închis hotărât meniul și a zis: „Dacă e bun pentru șef, e bun și pentru mine“, iar dr. Rózsa a spus: „Pare o alegere excelentă“. Singurii doi disidenți au fost domnișoara Keller și domnul Pacino. Domnișoara Keller a spus, pe un ton vag acid: „Păi, din moment ce scenariul lui Billy și Izzy mă obligă să-mi expun corpul gol în fața camerei peste câteva zile, probabil c-ar fi bine să cer o salată“, iar domnul Pacino a zis: „Pentru mine un cheeseburger, vă rog. Între mediu și în sânge, cu cartofi prăjiți și salată coleslaw“.

Billy s-a uitat la el peste masă.

— Serios? Un cheeseburger? Ce crezi că e aici, McDonald's?

— Nu, știu că nu e McDonald's, a răspuns Pacino. Dar tot aș vrea un cheeseburger. Care-i problema? La orice restaurant din lume ți se poate face un cheeseburger, nu?

— Sigur, dar ăsta nu e *orice* restaurant din lume. Suntem în sala de mese de la Bayerischer Hof. Bucătarul de aici e cel mai bun din Germania. Iar specialitatea lui este *Schweinshaxe*.

— O fi, e bine de știut. Dar specialitatea *mea* sunt cheese-burgerii. Și mă aștept ca bucătarul să-mi facă unul al naibii de bun.

— Poate vrei să comanzi și un milkshake de ciocolată. Sau un sirop de căpșuni cu sifon. Poate c-ar merge mai bine cu mâncarea decât un Riesling de colecție.

— Billy, l-a rugat domnișoara Keller. Nu fi rău cu Al.

— Nu sunt rău. De fapt, am toată compasiunea pentru situația în care se găsește. Să vii în Germania și să trebuiască să mănânci mâncare germană – e coșmarul de pe urmă al fiecărui american.

— N-am nici o problemă cu mâncarea germană, a spus domnul Pacino. Atâta doar c-o prefer pe cea americană.

— Care întâmplător nu se află în meniu.

— Corect. Așa că o să comand în afara meniului.

— La fel cum ai făcut la Bistro, din câte-mi amintesc.

— Exact. Deci nu e o problemă, nu?

Peste masă se așternuse o tăcere stranie. Primul care a vorbit din nou a fost chelnerul nostru.

— Bineînțeles că nu e o problemă, domnule. Putem să vă aducem orice doriți.

— În cazul ăsta, a spus Billy, ați putea să aduceți și niște ketch-up și maioneză, să-i luați tacâmurile domnului Pacino, ca să poată să mănânce cu mâinile, și poate chiar să vă puneți ceasul pe ora Pacificului, ca să se simtă în continuare ca acasă în Los Angeles.

— Of, Billy, a spus domnișoara Keller. Zău așa...

— Nu-l băga în seamă, Al, a zis domnul Holden. E doar un ticălos afurisit. Iar asta e specialitatea *lui*.

— Aduceți-i cheeseburgerul domnului Pacino, a spus Billy, expediindu-l pe chelner. Și lăsați restul așa cum e.

Și-a ridicat mâinile.

— *Mein Gott* – toată lumea se poartă cu mine de parc-aș fi Diavolul în persoană. Și când colo, sunt omul cel mai cumsecade, cel mai politicos... Întrebați-l pe dr. Rózsa, aici de față. Miklós, am fost eu vreodată rău cu tine?

— Frecvent, a spus dr. Rózsa.

— Dă-mi un exemplu.

— Sunt prea multe de amintit.

— Poftim. N-are nici un exemplu.

Billy și-a pus unt pe pâine. Nu zâmbea, dar părea destul de mulțumit de întorsătura pe care o luase discuția în ultimele minute.

— În regulă, a spus dr. Rózsa. Mi-a venit un exemplu.

Billy nu a zis nimic. A mușcat din felia de pâine.

— N-ai fost rău cu *mine*. Dar eram în încăpere. Ai făcut-o în fața mea.

— Bine, a spus Billy, mestecându-și pâinea. Aștept.

— Lucram la *Un weekend pierdut*, a spus dr. Rózsa. Ții minte?

— Au trecut treizeci de ani. Cum te-aștepți să țin minte?

— Eram la tine-n birou. Venisem să-ți prezint ideile mele pentru muzică. Ți amintești?

— Păi, îmi amintesc multe asemenea întâlniri. Nimic neobișnuit aici.

— Secretara tocmai îți adusese corespondența, iar tu te apucaseși s-o deschizi. Una dintre scrisori era de la o fată. Una dintre numeroasele tale cuceriri de pe-atunci. Ți amintești?

— Nu, de asta nu-mi amintesc. Deloc.

— Culoarea hârtiei de scris era gri-deschis.

— Și asta are vreo importanță? Culoarea hârtiei de scris?

— Fata era cu inima-n piuneze. Ți scrisese ca să-ți spună că o trataseși cu cruzime. Că profitaseși de ea. Ții minte ce-ai făcut cu scrisoarea?